

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

1. **Název práce:** Vznik antického Říma (reformy Servia Tullia)
2. **Diplomant:** Jan Laňka
3. **Vedoucí diplomové práce:** JUDr. Jan Podola, Ph.D.
4. **Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni**
5. **Katedra právních dějin**
6. **Akademický rok:** 2012/2013

Vznik antického Říma a počátky jeho právního uspořádání patří mezi základní otázky Obecných dějin státu a práva. Zpracování diplomové práce na dané téma je tak vždy přínosem, a to i v případě, že již bylo v minulosti zpracováno.

Nejstarší dějiny římského státu a práva jsou dodnes zahaleny v oparu mýtů a legend. Je tedy jen logické, že řadu z těchto mýtů diplomant popsal již v první kapitole svojí práce. Zabývá se zde příchodem trójského hrdiny Aenea na Apeninský poloostrov, konkrétně do oblasti Latia, kde později Řím skutečně vznikl. Velmi podrobně se sleduje osud jeho potomků až k Romulovi a Removi, kteří svedli bratrovražednou bitvu o to, komu připadne sláva a stane se zakladatelem Říma. Zdrojem pro líčení nejstarších dějin se pro diplomanta stali především římský historik Titus Livius a řecký dějepisec Dionýsios z Halikarnasu.

Že Řím v raných počátcích svojí existence byl pouhým jedním z mnoha států rozvíjejících se v dané oblasti, si diplomant velmi dobře uvědomuje a nastínil jeho dějiny na pozadí i ostatních národů, které v 8. století př. n. l. ovlivňovaly dění na Apeninském poloostrově. Zmiňuje tak kontakt Římanů s Řeky, Kartaginci a především s Etrusky, kteří nevýznamněji ovlivnili utváření římských dějin v oblasti kulturní, společenské i právní. V době, kdy Řím ještě nehraje významnější roli, jsou již zmiňované národy na velmi vysoké úrovni, s Římem čile obchodují a rozvíjejí diplomatické styky. Pozitivním se pro rozvoj Říma ukázal i technologický náskok ostatních národů. Etruskové například vysušili bažiny pod římskými pahorky, což jistě ovlivnilo rozvoj římské osady.

Dále se již podává výklad o samotných dějinách Říma. Zmiňují se zde příhodné podmínky kolem dolního toku řeky Tibery a na okolních pahorcích, kde došlo k usazení římských kmenů. Stejný význam, jako přírodním podmínkám, se přisuzuje i skutečnosti, že starý Řím leží na křižovatce obchodních cest. Konečně se uvádí, že v dané oblasti je úrodná sopečná půda. Z uvedeného je zřejmé, že přírodní podmínky sehrály při vzniku státu nezanedbatelnou roli. Teprve s rozvojem obchodu, řemesel, sociální diferenciací a vzniku soukromého vlastnictví, mohlo posléze dojít ke vzniku státu a práva. K tomu došlo překonáním rodové společnosti, ve které neexistovalo soukromé vlastnictví, ale společné vlastnictví obcí. Stejně důležitou roli v tehdejší raném státě hraje i náboženství. To diplomant ukazuje především na příkladu důležitosti výkladu přírodních úkazů, roli věštby na vnitřní i vnější politiku státu a koneckonců první znalci římského práva – pontifikové – pocházejí právě ze třídy kněží.

Po vzniku státu se již diplomant zaměřuje na instituce státní, jejich vývoj, působnost a složení. Správně si zde uvědomuje roli římského krále, který není absolutním vládcem, ve srovnání například s vládci ve východních samovládách je jeho moc omezená, jeho hlavní úloha spočívá v ceremonálních či sakrálních funkcích. Stejně tak diplomant správně určil, že rozhodující úlohu v dění státu mají lidová shromáždění organizovaná podle rodového principu, tedy podle pokrevní příbuznosti. Majetek zde ještě nehraje roli. Naproti tomu senát ještě nemá takový význam, jak jsme tomu zvyklí z období republiky. Všechno toto diplomant ve své práci vysvětluje.

Již výše bylo uvedeno, že společnost státní vznikla poté, co došlo ke vzniku jednotlivých společenských tříd. V následující kapitole se tedy diplomant věnuje obyvatelstvu římského státu. Plná práva přitom mají pouze římsští občané, historicky příslušející k některému z legendárních římských kmenů. Naproti nim stojí početná skupina sice římských občanů, ovšem bez plných politických práv; touto skupinou jsou plebejové. Boje patricijů s plebeji pak na dlouhou dobu určovaly politické dění římského státu. Římský stát je státem otrokářským. V době královské však institut otroctví ještě není tolik využíván, také charakter otroctví je spíše patriarchální, otrok má jistá práva, i když se na něj pohlíží jako na věc. Vedle občanů a otroků bylo v Římě ještě značné množství cizinců, pro jejichž poměry platil v zásadě princip

personality práva – svoje právo si tedy nesli s sebou. Specifickým vztahem pak byl vztah patrona a klienta. Dodnes se – i když ve velmi pejorativní formě – klientelismus používá. Jeho základy můžeme spatřovat v počátcích římského státu a práva.

Následuje již podrobné pojednání o reformách Servia Tullia. Tato část tvoří těžiště práce, což je i ze samotného rozsahu kapitoly zřejmé. Diplomant zde tedy splnil předepsané zadání. S reformami Servia Tullia se totiž spojuje vznik samotného římského státu. Jde tedy o politický akt, v jehož důsledku je překonána rodová společnost. Došlo k vytvoření jednotlivých společenských tříd, přičemž kritériem již není pokrevní příbuznost, ale majetek. Aby rozhodující úloha přešla na nejbohatší společenské vrstvy, vytvořil Servius Tullius i specifické lidové shromáždění – setninové, které zajistilo převahu bohatým. Toto shromáždění převzalo významnou část působnosti dosavadního kurijního shromáždění. Dalším typem lidového shromáždění se stalo shromáždění tributní, organizované podle územního principu. Řím tak byl rozdělen na čtyři okresy a dále bylo vytvořeno šestnáct okresů venkovských. V neposlední řadě se zde vysvětluje podstata reformy vojenské.

Kladem práce je též srovnání Tulliových reforem s jinými antickými reformátory, a to řeckým Solónem a Kleisthénem, přičemž podstata jejich reforem je v zásadě podobná.

Konečně diplomant věnuje patřičnou pozornost počátkům římského práva, když rozebírá královské zákony, jakožto jeden z jeho prvních pramenů.

Diplomová práce je i z formálního hlediska kvalitní. Obsahuje více než předepsané množství stran, je přehledně členěna, kapitoly logicky uspořádány. Text je doplněn rozsáhlým poznámkovým aparátem, vyzdvihnout je třeba i použití cizojazyčné, především pak anglicky psané literatury.

Celkově je třeba konstatovat, že diplomant po věcné i po formální stránce splnil požadavky kladené Studijním a zkušebním řádem na kvalitu diplomové práce. Z tohoto důvodu ji doporučuji k obhajobě.

Při této obhajobě by se měl diplomant zaměřit na následující okruhy otázek:

1. V čem spočívá význam reformy Servia Tullia?
2. Jaká je působnost kurijního shromáždění před provedením a po reformě Servia Tullia?

V Plzni dne 15. 4. 2013

JUDr. Jan Podola, Ph.D.